

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії

А. В. Красножон

А. В. Красножон 2023 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ПСИХОЛОГІЇ
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузь знань - 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність – 053 Психологія
спеціалізація - Клінічна та реабілітаційна психологія
Освітньо-професійна програма «Клінічна та реабілітаційна психологія»

(для абітурієнтів, які здобули диплом «бакалавра», «спеціаліста»,
«магістра» за іншими спеціальностями)

Одеса – 2023

Пояснювальна записка

Програма вступного екзамену для отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 053 Психологія, спеціалізація – Клінічна та реабілітаційна психологія (навчання – **1 рік 4 місяці** за освітньо-професійною програмою «**Клінічна та реабілітаційна психологія**»), містить базові розділи дисципліни «Психологія», які входять до основного змісту Стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристика фахівця, навчального плану підготовки бакалаврів за спеціальністю 053 Психологія, затвердженого Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», відповідних навчальних програм.

Програма вступного екзамену розроблена для абітурієнтів, які вступають на навчання за спеціальністю 053 Психологія, завершили навчання та здобули диплом «бакалавра» *за спеціальністю 053 Психологія* або *іншими спеціальностями*, або диплом «спеціаліста», «магістра» *за іншими спеціальностями*. Вступний екзамен є формою перевірки готовності майбутніх магістрантів до виконання своїх професійних функцій і вирішення комплексу психологічних, дослідницьких завдань у сфері сучасної психології. Випробування дозволяє визначити рівень теоретичної і практичної готовності майбутніх магістрантів психології до засвоєння знань, умінь та навиків, спрямованих на вирішення широкого комплексу діагностичних, коректувальних, консультативних, науково-дослідних завдань у професійній сфері клінічного психолога, психолога-реабілітолога.

Абітурієнт повинен мати уявлення про предмет, завдання та методи психології; про особистість, міжособистісні взаємини, спілкування, діяльність; мати загальні поняття про індивіда, індивідуальність; про психічні пізнавальні та емоційно-вольові процеси; про психічні стани та властивості особистості тощо.

Вступний екзамен проводиться у формі письмового випробування та містить 30 тестових завдань з таких змістовних модулів:

- вступ до психології;

- особистість, міжособистісні взаємини, діяльність;
- когнітивна сфера особистості;
- емоційно-вольова сфера особистості;
- основні властивості особистості;
- основи клінічної психології.

Абітурієнти, які отримали диплом «спеціаліста», «магістра» і бажають вступити до магістратури зі спеціальності 053 Психологія, спеціалізації «Клінічна та реабілітаційна психологія» та знаходяться за кордоном або на тимчасово окупованих і особливо небезпечних територіях (Донецька, Луганська, Запорізька, Миколаївська, Харківська, Херсонська), мають підтвердити цю інформацію. Для цього необхідно надати документи, що засвідчують статус при складанні фахового випробування і усної співбесіди з іноземної мови в онлайн форматі членам приймальної комісії.

РОЗДІЛ І. ВСТУП ДО ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Предмет та завдання психології

Психологія як наука про закономірності розвитку і проявів психічних явищ та їх механізми. Психіка як предмет психології. Структура психіки. Психічні пізнавальні процеси: відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява, мовлення, увага. Емоційно-вольові процеси; почуття, емоції, воля. Психічні стани: стійкий інтерес, творче піднесення, сумнів, пригніченість та інші. Властивості особистості: спрямованість, темперамент, характер, здібності. Загальні завдання психологічної науки. Місце психології в системі наук. Диференціація психології на окремі наукові галузі (загальна, вікова, порівняльна, спеціальна, психологія праці, соціальна психологія, зоопсихологія та інші). Зв'язок психології з іншими науками. Школи, концепції, напрямки у психології (біхевіоризм, психоаналіз, гештальтпсихологія, гуманістична психологія та інші).

Тема 2. Методи психології.

Загальнонаукові методи. Методи психологічного дослідження. Поняття про спостереження та експеримент (лабораторний та природний) як основні методи

психології. Допоміжні методи: методи опитування (анкетування, інтерв'ювання, бесіда), тестовий метод, аналіз продуктів діяльності та інші. Самоспостереження.

РОЗДІЛ II. ОСОБИСТІСТЬ. МІЖОСОБИСТІСНІ ВЗАЄМИНИ. ДІЯЛЬНІСТЬ

Тема 3. Особистість.

Загальне поняття про особистість. Поняття індивід, особистість, індивідуальність. Спрямованість особистості. Основні форми спрямованості особистості. Потреби, види потреб: за походженням (первинні, вторинні), за характером задоволення (матеріальні, соціальні, духовні). Мотиви. Неусвідомлені мотиви. Установки, потяги. Усвідомлені мотиви. Цілі. Інтереси. Ідеали та переконання. Світогляд особистості. Формування та розвиток особистості. Психологічні особливості дитини в дошкільному віці, молодшому шкільному віці, підлітковому віці, періоді раннього юнацтва. Суспільна природа особистості. Роль навчання та виховання в процесі формування особистості. Роль спілкування. Соціалізація особистості.

Тема 4. Соціальні групи. Міжособистісні взаємини. Класифікація груп: за взаємозв'язком (реальні та умовні); за розміром (великі, малі, мікрогрупи); за суспільним статусом (формальні, неформальні); за рівнем розвитку (групи низького рівня розвитку, групи високого рівня розвитку – колективи); за значимістю (референтні та групи членства) та інші. Поняття про міжособистісні взаємини. Ділові та особистісні взаємини. Соціально - психологічний клімат. Психологічне сумісництво. Конфлікти. Особистість та колектив. Проблема конформізму-нонконформізму; толерантності (етнічної, комунікативної) - ксенофобії.

Тема 5. Психологія спілкування. Загальне уявлення про спілкування.

Вербальна та невербальна комунікації. Умови ефективного спілкування.

Тема 6. Діяльність. Загальне поняття про активність та діяльність. Структура діяльності: цілі, мотиви, дії. Мотиви та цілі діяльності. Види дій: практичні та розумові. Етапи діяльності: етап постановки цілі; етап планування роботи; етап виконання, здійснення діяльності та поточного контролю; етап перевірки результатів, виправлення помилок; етап співставлення отриманих результатів з запланованими; етап підведення підсумків роботи та її оцінки. Основні види діяльності: праця, навчання, гра. Рівні засвоєння діяльності: вміння, навички, звички.

РОЗДІЛ III. КОГНІТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Тема 7. Увага. Загальне поняття про увагу. Види уваги (мимовільна, довільна, післядовільна). Властивості уваги (об'єм, стійкість, зосередженість, переключення, розподіл). Уважність як властивість особистості. Неуважність, її причини.

Тема 8. Відчуття. Поняття про відчуття. Класифікація та види відчуттів: залежно від контакту рецептора з подразником (дистанційні – зорові, слухові, нюхові; контактні – кінестетичні, дотикові, смакові, органічні); залежно від розміщення рецептора (інтероцептивні – органічні; екстероцептивні – зорові, слухові, дотикові, нюхові; пропріоцептивні).

Тема 9. Сприймання. Поняття про сприймання. Роль моторних компонентів у сприйманні. Класифікація та види сприймання: за провідним аналізатором (зорове, слухове, дотикове, смакове); за наявністю мети та вольового зусилля (довільне, мимовільне). Сприймання часу, руху, простору, сприймання людини людиною;

Тема 10. Пам'ять. Поняття про пам'ять. Класифікація та види пам'яті: за об'єктом запам'ятовування (образна, словесно – логічна, рухова, емоційна); за ступенем вольової регуляції (мимовільна, довільна); за тривалістю збереження інформації у пам'яті (миттєва, короткочасна, оперативна, довгочасна, генетична). Типи пам'яті (наочно-образний, словесно-логічний, гармонійний; зоровий, слуховий, руховий, змішаний). Продуктивність пам'яті: швидкість запам'ятовування, об'єм запам'ятовування, точність відтворення, довготривалість збереження.

Тема 11. Мислення і мовлення. Поняття про мислення. Розумові операції (аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення). Логічні форми мислення як продукти розумового процесу (поняття, судження, умовиводи). Процес розв'язання розумових завдань. Види мислення: за формою (наочно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне), за характером розв'язування задач (теоретичне, практичне), за ступенем новизни і оригінальності (репродуктивне, продуктивне). Якості розуму: самостійність, критичність, глибина, гнучкість, широта, швидкість. Поняття про мовлення. Єдність мислення та мовлення. Види мовлення (зовнішнє, внутрішнє; усне, писемне; діалогічне, монологічне).

Тема 12. Уява. Поняття про уяву. Види уяви: залежно від мети (мимовільна, довільна), залежно від характеру (творча, репродуктивна). Мрія як образ бажаного майбутнього.

РОЗДІЛ IV. ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Тема 13. Емоції та почуття.

Загальне поняття про емоції та почуття. Вплив емоцій на людину. Особливості емоцій: позитивні, негативні; стеничні, астеничні. Інтенсивність та стійкість емоцій. Настрій, афект, пристрасть, стрес. Види почуттів: моральні, інтелектуальні, естетичні, практичні.

Тема 14. Воля. Поняття про волю. Воля як вища психічна функція. Вольова регуляція поведінки. Етапи вольових дій: підготовчий (мета і прагнення до її досягнення, можливості і мотиви, боротьба мотивів і вибір, рішення), виконавчий (здійснення рішення). Вольові якості особистості (цілеспрямованість, принциповість, самостійність, ініціативність, витримка, рішучість, наполегливість, організованість, дисциплінованість, сміливість).

РОЗДІЛ V. ОСНОВНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Тема 15. Темперамент. Поняття про темперамент. Характеристика типів темпераментів (сангвінічний темперамент, флегматичний темперамент, холеричний темперамент, меланхолічний темперамент). Роль темпераменту в праці та навчанні. Темперамент та проблеми виховання.

Тема 16. Характер. Поняття про характер. Риси характеру: риси характеру,

що виражають ставлення до суспільства, колективу, інших людей; риси характеру, що виражають ставлення до праці; риси характеру, що виражають ставлення людини до самої себе; риси характеру, що виражають ставлення людини до речей. Вольові риси характеру. Формування характеру.

Тема 17. Здібності. Поняття про здібності. Задатки як природні передумови здібностей. Якісна та кількісна характеристика здібностей. Види здібностей (загальні, спеціальні). Рівні здібностей: здібності, талант, геніальність.

РОЗДІЛ VI. ОСНОВИ ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 18. Предмет вікової психології. Завдання вікової психології. Рушійні сили психічного розвитку людини. Проблема вікової періодизації. Галузі вікової психології: дитяча психологія, психологія молодшого школяра, психологія підлітка, психологія ранньої юності, психологія дорослої людини, геронтопсихологія (психологія старості). Методологічні принципи та методи вікової психології.

Тема 19. Загальна характеристика розвитку психіки в онтогенезі. Проблема рушійних сил психічного розвитку. Навчання і розвиток: взаємозв'язок та взаємовплив. Поняття рівня актуального розвитку і зони найближчого розвитку. інтеріоризація та екстеріоризація як механізми розвитку в процесі навчання. Поняття про кризи та критичні періоди.

Тема 20. Основні поняття: філогенез, онтогенез, генотип, нерівномірність психічного розвитку, сензитивні періоди, внутрішні суперечності, соціальна ситуація психічного розвитку, актуальний рівень психічного розвитку, зона найближчого розвитку, пластичність психіки, вікові періоди, вікові кризи, провідна діяльність, акселерація, основні новоутворення, дитинство, критерії вікової періодизації.

Тема 21. Поняття про психічний розвиток. Психічний розвиток дитини від народження до вступу в школу. Поняття про психічний розвиток дитини молодшого шкільного віку. Поняття про психічний розвиток підлітка та старшокласника. Новоутворення підліткового періоду: почуття дорослості, потреба в самореалізації та суспільному визнанні, прагнення до самоствердження, вміння підпорядковуватись нормам колективного життя.

Загальні питання педагогічної психології.

РОЗДІЛ VII. ОСНОВИ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 22. Предмет клінічної психології.

Структура клінічної психології. Завдання клінічної психології. Методи клініко-психологічного дослідження (загальна характеристика). Особливості клініко-психологічного підходу до розуміння особистості. Клініко-психологічні характеристики особистості. Поняття нейропсихології. Поняття патопсихології. Поняття психології аномального розвитку. Поняття психосоматики. Характеристика психосоматичних розладів. Психологія девіантної та делінквентної поведінки.

Зразки тестових завдань

1. Психологія має предметом вивчення:

- А) закономірності розвитку психічних явищ;
- Б) свідомість людини;
- В) психічні процеси;
- Г) психічну діяльність людини.

2. Була узагальнена система міркувань і дій, які використовують при реалізації експериментального методу:

- А) Готтсданкерем;
- Б) Поппером;
- В) Вундтом;
- Г) Лурія.

3. Перші уявлення про душу належать античному філософу:

- А) Сократу;
- Б) Платону;
- В) Арістотелю;
- Г) Геракліту.

4. Німецький зоолог Ернст Геккель сформулював:

- А) біогенетичний напрям;
- Б) соціогенетичну теорію;
- В) концепцію конвергенції;
- Г) когнітивно-генетичну теорію.

5. Психодраму було засновано:

- А) Фрейдом;
- Б) Адлером;
- В) Юнгом;
- Г) Морено.

6. Особливістю психологічного експерименту є його суб'єктивно-об'єктивний підхід, як зазначав.

- А) Вундт;
- Б) Ланге;
- В) Леонтьєв;
- Г) Рубінштейн.

ВСТУПНЕ ФАХОВЕ ВИПРОБУВАННЯ З ПСИХОЛОГІЇ

для отримання освітнього ступеня магістра

**Таблиця відповідності результатів тестування з фаху «Психологія» ОПП
«Клінічна та реабілітаційна психологія» значенням 200-бальної шкали**

Кількість правильних відповідей	Бали	Кількість правильних відповідей	Бали
30	200	15	140
29	196	14	136
28	192	13	133
27	188	12	130
26	184	11	127
25	180	10	124
24	176	9	121
23	172	8	118
22	168	7	115
21	164	6	112
20	160	5	109
19	156	4	106
18	152	3	103
17	148	2	100
16	144	1	97

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Вітенко І.С., Чабан О.С. Основи загальної і медичної психології: *навчальний посібник*. Тернопіль: «Укрмедкнига», 2019. 343с.
2. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія: *підручник*. Дніпро: АРТП-Прес, 2022. 243с.
3. Максименко С.Д. Патопсихологія: *навч. посібник*. К.: Наука, 2021. 244с.
4. Макушев С.П. Клінічна психологія: *підручник*. К.: Либідь, 2020. 467с.
6. Корольчук М.С., Криворучко П.П. Історія психології: *конспект лекцій*. К.: Ніка - Центр, 2020. 248 с.
7. Савенкова І.І. Клінічна психологія: *навчальний посібник*. Херсон: ХМНА, 2018. 126с.

Додаткова література

1. Бабенко В.В. Основи теорії ймовірностей і статистичні методи аналізу даних у психологічних і педагогічних експериментах: *навчальний посібник*. Львів: центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 184 с.
2. Волошина В.В., Волинська Л.В. Загальна психологія: *практикум*. К.: Каравела, 2019. 280 с.
3. Волошина Л.В., Долинська С.О. Загальна психологія: *практикум*. К.: Каравела, 2020. 280 с.
4. Загальна психологія: *підр. для студ. вищ. навч. закл.* / Т.Б. Партико. К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2018. 416 с.
5. Максименко С.Д. Загальна психологія: *навч. посібник*. Вид. друге перероб. доповн. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 272 с.
6. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: *підручник*. К.: МАУП, 2020. 256 с.
7. Мар'єнко Б.С. Основи психопатології: *навч. посібник*. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 120

